

การส่งเสริมชุมชนในการมีส่วนร่วมเพื่อการคัดแยกขยะที่ต้นทาง
ของเทศบาลตำบลสระพังทอง อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์

Community Promotion Participation for Household Solid Waste Separation
in Sra Phang Thong Municipal District, Khao Wong District, Kalasin Province.

เชิดชัย สมบัติโยธา (ผู้แต่ง)^[*1]

Cherdchai Sombatyotha

อาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Environmental Science / Science and Technology Rajabhat Maha Sarakham University

Csombatyotha@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนโดยใช้รูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลสระพังทอง อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามชุมชนสำหรับเชิงปริมาณ และมีการอบรมปฏิบัติการสำหรับเชิงคุณภาพ แบ่งระยะเวลาออกเป็น 2 ระยะ ในระยะแรกเป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามชุมชน กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่เป็นตัวแทนของครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลสระพังทอง รวมทั้งหมด 7 หมู่บ้าน จำนวนทั้งหมด 70 คน ระยะที่สอง เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนผู้รับการฝึกอบรม ประกอบด้วยตัวแทนชุมชนทั้ง 7 หมู่บ้านเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวนรวมทั้งสิ้น 50 คน

ผลการวิจัยพบว่า ก่อนที่จะมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่อง การส่งเสริมชุมชนในการมีส่วนร่วมเพื่อการคัดแยกขยะที่ต้นทางของเทศบาล ประชาชนในชุมชนไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งลงสู่ถังของเทศบาล ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยโดยถือว่าเป็นหน้าที่ของเทศบาลที่จะทำการจัดการจัดเก็บและบริการ และไม่เข้าร่วมโครงการลดขยะของชุมชนหรือธนาคารขยะรีไซเคิล และเมื่อเปรียบเทียบกับประชาชนกลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแล้ว จะมีทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานเทศบาล มีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งลงถังและอยากเข้าร่วมโครงการธนาคารขยะชุมชนมากขึ้น

คำสำคัญ :

ตำแหน่ง.....สังกัด.....E-mail

คำสำคัญ (TH) การส่งเสริมชุมชนในการมีส่วนร่วม, การคัดแยกขยะที่ต้นทาง, เทศบาลตำบลสระพังทอง

ABSTRACT

This research aimed to study the problems and Community Promotion Participation for Household Solid Waste Separation in Sra Phang Thong Municipal District, Khao Wong District, Kalasin Province. The research was compound quantitative and qualitative methods. The quantitative using community surveys and qualitative using the workshop method. This research divided into 2 phases, the first phase for quantitative research the sample test were household representative with living in Sra Phang Thong Municipal District 7 village number 70 persons. The second phase for qualitative research with workshop program, the sample test were 50 persons that villages representative. The instrument for collecting data was questionnaires. Analysis data by Descriptive statistics and Content Analysis.

The research results were found as follows; the surveying data before training workshop program, people do not household solid waste separation. The household do not participate in solid wastes management and focus that function of Sra Phang Thong Municipal District to manage and service, the household do not important solid waste recycle bank. Comparison with the focus groups after training workshop program results that the household to participate and understand for solid wastes management, increasing corporation with Municipal District, solid waste separation and important solid waste recycle bank for village.

Keyword .. Community Promotion Participation, Household Solid Waste Separation, Sra Phang Thong Municipal District

บทนำ

ความเป็นมาของ (Main Idea/ประเด็นวิจัย)

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและประกอบกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ไม่หยุดยั้งก่อให้เกิดการเลือกบริโภคที่หลากหลายสำหรับประชาชน สินค้า วัสดุอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และบริการชนิดใหม่ ๆ มีการนำเข้าสู่ตลาดบริโภคอย่างต่อเนื่อง และเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดมูลฝอยตามมาและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ในขณะที่เดียวกันขยะมูลฝอยที่พบจะมีลักษณะพิเศษเฉพาะมากขึ้น เช่น มูลฝอยอันตราย มูลฝอยจากซากอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ตลอดจนมูลฝอยที่มีพิษก็มีมากตามไปด้วย การจัดการมูลฝอยสำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องในปัจจุบันมีศักยภาพในการ

บริหารจัดการแตกต่างกัน บางพื้นที่ประสบผลสำเร็จ ในบางพื้นที่เกิดการสะสมตกค้างของมูลฝอยทำให้ยาก และเป็นปัญหาในการบริหารจัดการ หรือบางองค์กรไม่มีพื้นที่รวมทั้งสถานที่ในการกำจัดมูลฝอย

แนวนโยบายให้การจัดการขยะมูลฝอยถือเป็นวาระเร่งด่วนและสำคัญยิ่งของประเทศ โดยมีแนวทางการจัดการมูลฝอยในระดับประเทศรวมถึงระดับภาคและในระดับท้องถิ่นที่ทุกภาคส่วนต้องช่วยกันอย่างบูรณาการ เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การจัดการมูลฝอยหากมีการจัดการที่ไม่เหมาะสมย่อมมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสภาพแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นการเข้าใจสถานการณ์การจัดการมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศไทยจะทำให้รู้ถึงสภาพปัญหาและบริบทของพื้นที่ สถานการณ์ในการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ ตลอดจนแนวทางในการกำจัดขยะมูลฝอยซึ่งจะนำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ อันจะนำไปสู่การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีในอนาคต

ในปี พ.ศ. 2551 ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอย 23.93 ล้านตัน มีอัตราการเกิดขยะมูลฝอย 1.03 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ในปีพ.ศ. 2552 ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอย 24.11 ล้านตัน มีอัตราการเกิดขยะมูลฝอย 1.03 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน 1.04 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ในปีพ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอย 24.73 ล้านตัน มีอัตราการเกิดขยะมูลฝอย 1.05 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ในปีพ.ศ. 2557 ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอย 26.19 ล้านตัน มีอัตราการเกิดขยะมูลฝอย 1.11 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน (สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย, 2558) จะเห็นว่าปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยดังนี้ เทศบาลนครมีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยชุมชนเฉลี่ย 1.89 กิโลกรัม/คน/วัน เทศบาลเมืองมีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยชุมชนเฉลี่ย 1.15 กิโลกรัม/คน/วัน เทศบาลตำบลมีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยชุมชนเฉลี่ย 1.02 กิโลกรัม/คน/วัน องค์การบริหารส่วนตำบลมีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยชุมชนเฉลี่ย 0.91 กิโลกรัม/คน/วัน และในเขตเมืองพัทยา มีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยชุมชนเฉลี่ย 3.90 กิโลกรัม/คน/วัน (สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย, 2558)

จากปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทำให้ทุกภาคส่วนต้องช่วยกันจัดการขยะมูลฝอย โดยเฉพาะในส่วน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับหมู่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบลในทุกตำบล นั้นได้มีบทบาทและหน้าที่ในการบริหารจัดการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้และต้องดำเนินการให้เป็นไปตามนั้น

เทศบาลตำบลสระพังทอง อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตเทศบาลทั้งสิ้น 7 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านดงหวาย หมู่ที่ 1, บ้านโคกมะลิ หมู่ที่ 2, บ้านโนนสะอาด หมู่ที่ 3, บ้านส้มป่อย หมู่ที่ 4, บ้านกุดกอก หมู่ที่ 5, บ้านโพธิ์ศรี หมู่ที่ 6 และบ้านโนนพิบูล หมู่ที่ 7 เขตเทศบาลมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 943 ครัวเรือน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 2,872 คน จากการลงพื้นที่พบว่าปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยยังมีการให้ความร่วมมือน้อย ประชาชนในพื้นที่ไม่แยกขยะและมีการจัดการแบบพึ่งพาตนเองและคิดว่าเป็นหน้าที่ของเทศบาลที่จะต้องกำจัดขยะ ทำให้มีปริมาณขยะตกค้างและรอการจัดเก็บมีปริมาณมาก เทศบาลจึงมีแนว

ทางการณรงค์ให้ชุมชนทั้งหมดช่วยกันลดขยะที่ต้นทางคือที่ครัวเรือนตนเองเป็นหลักให้ทั่วถึงทั้งองค์กร (เทศบาลตำบลสระพังทอง, 2560)

ดังนั้นการจัดทำโครงการ . “การส่งเสริมชุมชนในการมีส่วนร่วมเพื่อการคัดแยกขยะที่ต้นทางของเทศบาลตำบลสระพังทอง อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์” จึงเป็นโครงการหนึ่งโดยการริเริ่มจากการมีส่วนร่วมภายในชุมชนและขยายไปสู่ระบบตำบลที่ดำเนินการอยู่ภายใต้ปัญหาที่ชุมชนต้องการแก้ไขอย่างแท้จริงและการนำมาใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนมีการจัดการอย่างเป็นรูปธรรมที่แท้จริงต่อไป

.....

ความสำคัญของ (Main Idea /ประเด็นวิจัย)

.....การส่งเสริมชุมชนในการมีส่วนร่วมเพื่อการคัดแยกขยะที่ต้นทางของเทศบาลตำบลสระพังทอง อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์” เป็นโครงการหนึ่งโดยการริเริ่มจากการมีส่วนร่วมภายในชุมชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อนำไปสู่การจัดตั้งธนาคารขยะของชุมชน ดังนั้นการจัดการฝึกอบรมเพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญ เกิดการตระหนักและร่วมมือกันในการแก้ปัญหาชุมชน.....

การพัฒนาโจทย์วิจัย (แผนที่ทิศทางการวิจัย Research mapping ของประเด็นวิจัย)

เทศบาลตำบลสระพังทอง ต้องการให้ชุมชนในเขตเทศบาลมีการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในอนาคตนั้นจะมีการจัดตั้ง ธนาคารขยะสำหรับชุมชน ดังนั้นการฝึกอบรมในครั้งนี้จึงเป็นการสร้างการรับรู้และตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน และให้ชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาต่อไป

.....

ปัญหาเชิงพื้นที่หรือเชิงปัญหาเชิงสถานการณ์ (Main Idea) (โดยเฉพาะหลักฐานเชิงประจักษ์ของพื้นที่ที่บ่งบอกถึงความจำเป็นของปัญหาที่ทำการวิจัย เช่น สถานการณ์/ข้อมูลเชิงสถิติ ฯลฯ)

.....เทศบาลตำบลสระพังทองได้มีโครงการธนาคารขยะสำหรับชุมชน ปัจจุบันการดำเนินการยังอยู่ในขั้นเริ่มต้นประชาชนยังไม่รับทราบข้อมูลกิจกรรม ทำให้ไม่เห็นความสำคัญของโครงการธนาคารขยะสำหรับชุมชน ทำให้ในปัจจุบันเทศบาลต้องนำขยะที่มีปริมาณมากไปที่จุดกำจัดขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลเขาวง.....

สรุปหลักการและเหตุผล (Main Idea) (ว่าทำไมจึงต้องวิจัยเรื่องนี้)

.....การส่งเสริมชุมชนในการมีส่วนร่วมเพื่อการคัดแยกขยะที่ต้นทาง ของเทศบาลตำบลสระพังทอง อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์ จะทำให้ประชาชนตระหนักและเห็นความสำคัญในการคัดแยกขยะมูลฝอยภายในครัวเรือนตนเอง มูลฝอยบางจำพวกสามารถนำไปเป็นอาหารสัตว์ ทำปุ๋ยหมัก นำไปขาย จะมีส่วนน้อยที่ส่งไปกำจัดโดยเทศบาล จะทำให้ขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลลดลง

ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่วิจัย (ลักษณะทางกายภาพ/ชีวภาพ/เศรษฐกิจ/สังคม)

.....เทศบาลตำบลสระพังทอง มีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตเทศบาลจำนวน 7 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านดงหวาย หมู่ที่ 1 บ้านโคกมะลิ หมู่ที่ 2 บ้านโนนสะอาดหมู่ที่ 3 บ้านส้มป่อย หมู่ที่ 4 บ้านกุดกอก หมู่ที่ 5 บ้านโพธิ์ศรี หมู่ที่ 6 บ้านโนนพิบูล หมู่ที่ 7 มีจำนวน 943 ครัวเรือน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 2,872 คน มีจำนวนเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 577 คน มีประชากรวัยแรงงานที่มีอายุอยู่ระหว่าง 18-60 ปี จำนวน 1,972 คน มีผู้สูงอายุจำนวน 553 คน

พื้นที่ของเทศบาลเป็นที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูกทำการเกษตรกรรม คือ การปลูกข้าว ดินค่อนข้างปนทราย มีแหล่งน้ำที่สำคัญได้แก่ ห้วยลำพะยัง ลำห้วยส้มป่อย ลำห้วยยุง ลำห้วยหนองสิม ซึ่งมีถิ่นกำเนิดจากเทือกเขาภูพาน พื้นที่ป่าไม้ในไม่มี ประชาชนปลูกพืชเศรษฐกิจมากขึ้น คือยางพารา

การศึกษาพบว่า เด็กอายุ 6-14 ปี ร้อยละ 100 ได้รับการศึกษาภาคบังคับ มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลจำนวน 1 แห่ง ประชาชนร้อยละ 70 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตที่สำคัญ คือ ข้าว และมันสำปะหลัง มีกลุ่มอาชีพต่างๆในชุมชน จำนวน 15 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ กลุ่มจักสาน กลุ่มทอผ้าไหม กลุ่มทอผ้าฝ้าย กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ กลุ่มทอผ้าย้อมคราม กลุ่มปักเย็บผ้าด้วยมือ มีการเลี้ยงโคจำนวน 408 ตัว กระบือจำนวน 109 ตัว สุกรจำนวน 1,508 ตัว

วัตถุประสงค์การวิจัย

..... 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลสระพังทอง อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนโดยใช้รูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในพื้นที่ เทศบาลตำบลสระพังทอง ซึ่งประกอบด้วยหมู่บ้านที่อยู่ในเขตเทศบาลจำนวน 7 หมู่บ้าน

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

สำหรับขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล จะใช้ข้อมูลจากเทศบาลตำบลสระพังทอง อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นหลัก

ประชากรในการศึกษา คือ .กลุ่มครัวเรือนในเขตเทศบาล.... จำนวน 943 ครัวเรือน... (อ้างอิงจากข้อมูลของเทศบาลตำบลสระพังทอง)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ..ประชาชนที่เป็นตัวแทนของครัวเรือนในเขตเทศบาลทั้ง 7 หมู่บ้าน. จำนวน ..70 ..คน.....ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

การอบรมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนชุมชนทั้ง 7 หมู่บ้าน จำนวน 50 คน ประกอบด้วย กำนัน สมาชิกสภาเทศบาล ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ...

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาสาระของการศึกษาค้างนี้ ได้แก่

1. ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลตำบลสระพังทอง อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมุ่งเน้นศึกษาปริมาณขยะมูลฝอย ประเภทของขยะมูลฝอย องค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอย และวิธีการจัดการขยะมูลฝอย

2. เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลสระพังทอง อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยจัดกระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อที่จะตอบโจทยปัญหาเหล่านี้ เนื้อหาในแบบสอบถามจะประกอบด้วย

1. ..ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในครัวเรือน...
2. ..การจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน...
3. ..ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการขยะ...

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาค้างนี้ศึกษาในช่วงเวลาระหว่างเดือน.ตุลาคม.. พ.ศ.. 2560...ถึง เดือน .กันยายน.. พ.ศ..... 2561....

ระเบียบวิธีวิจัย (เขียนแบบย่อๆ)

1. แหล่งข้อมูล^[***2]

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ..ประชาชนที่เป็นตัวแทนของครัวเรือนในเขตเทศบาล... จำนวน ..70..คน..ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง....

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ประเภทของเครื่องมือ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในค้างนี้คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น

2.2 องค์ประกอบของเครื่องมือ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

² หมายเหตุ

- จำนวนผู้เข้าร่วมงานวิจัย มีใครบ้างและจำนวนกี่คน (ทีมนักวิจัย/ประชากร/กลุ่มตัวอย่างงานวิจัย)
- ผู้ที่มีบทบาทหลักในการให้ข้อมูลประเด็นปัญหา (Key Informant) (ผู้นำ/ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย/อื่นๆ)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบปลายปิดและแบบปลายเปิดให้เลือกตอบ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลักและอาชีพเสริม รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด ปัจจุบันอาศัยอยู่ในชุมชนกี่คน ไปทำงานต่างจังหวัดกี่คน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ส่วนที่ 2 ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในครัวเรือน เป็นคำถามแบบปลายเปิด ประกอบด้วยปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจำพวกเศษขยะอินทรีย์ ขยะมูลฝอยจำพวกที่สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ ขยะมูลฝอยจำพวกขยะทั่วไป และขยะอันตราย ซึ่งในแต่ละจำพวกจะพบได้กี่ชิ้นหรือคิดเป็นกิโลกรัมต่อวัน

ส่วนที่ 3 การจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน เป็นคำถามแบบปลายเปิด ประกอบด้วยปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจำพวกเศษขยะอินทรีย์มีการกำจัดโดยวิธีใดบ้าง ขยะมูลฝอยจำพวกที่สามารถนำมาใช้ใหม่ได้มีการกำจัดโดยวิธีใดบ้าง ขยะมูลฝอยจำพวกขยะทั่วไปมีการกำจัดโดยวิธีใดบ้าง และขยะอันตรายมีการกำจัดโดยวิธีใดบ้าง และการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันควรมีรูปแบบอย่างไร ตลอดจนหากมีโครงการคัดแยกขยะจะเข้าร่วมหรือไม่

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการขยะ เป็นคำถามแบบปลายเปิดสามารถแสดงความคิดเห็นได้

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามไปใช้ในเขตพื้นที่วิจัยกับประชาชนที่เป็นตัวแทนของครัวเรือนทั้ง 7 หมู่บ้านในพื้นที่เทศบาลตำบลสระพังทอง อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการ ดังนี้ นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าร้อยละ ค่ามากที่สุด ค่าน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย เพื่อนำมาเขียนบรรยายในรูปตารางประกอบความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการดังนี้ นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมในรูปแบบเดียวกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน และเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยตามลำดับ หรืออยู่ในรูปการบรรยายค่าร้อยละ ค่าที่มากที่สุด ค่าที่น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

1. การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลสระพังทองก่อนที่จะมีการคัดแยกขยะในครัวเรือนของชุมชนพบว่า องค์ประกอบของขยะมูลฝอยทั้งชนิดและปริมาณมีมากยากลำบากที่จะกำจัดซึ่งเป็นปัญหาสำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบคือเทศบาล ขยะมูลฝอยที่ชุมชนนำมาทิ้งมีทั้งขยะอินทรีย์ ขยะที่สามารถนำมารีไซเคิลได้ และทั่วไปและรวมทั้งขยะอันตรายที่นำมาทิ้งในถังเดียวกัน ตลอดจนจนหน่วยครัวเรือนคิดว่าการจัดการขยะเป็นหน้าที่ของเทศบาลที่จะต้องนำไปกำจัด

2. เทศบาลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาส่งเสริมสนับสนุนให้มีการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน มีโครงการธนาคารขยะสำหรับชุมชน ทำให้ชุมชนได้มีการรับรู้สภาพปัญหา ดังนั้นการสร้างตระหนักรู้ จะทำให้ประชาชนและชุมชนเริ่มเห็นความสำคัญในการลดปริมาณขยะมูลฝอย และในขณะเดียวกันประชาชน เริ่มเข้าร่วมโครงการธนาคารขยะมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ ...1..... พบว่าประชาชนตระหนักถึงสภาพปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ในชุมชน และพบว่าขยะมูลฝอยบางประเภทสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น การนำมาเลี้ยงสัตว์ การทำปุ๋ยหมัก การนำไปขาย และตระหนักว่าการกำจัดขยะเป็นบทบาทและหน้าที่ของครัวเรือนร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องประสานกัน..ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ..การให้ความรู้ การอบรม จะทำให้เกิดทัศนคติทางบวกสำหรับ ครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอยได้หลากหลายมากขึ้น สอดคล้องกับ..งานวิจัยของวาสุกรี สายเพชร (2556) ที่พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการมูลฝอยในชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน การสื่อสารประชาสัมพันธ์ การมีภาคีเครือข่ายและการให้การสนับสนุนอย่างเพียงพอจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับรัฐธา โปกกลาง (2560) กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน ทำให้คน ในชุมชนได้รับรู้ปัญหา ร่วมหาทางแก้ไข และร่วมดำเนินการด้วยความสมัครใจอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ที่ชัดเจน....

บทบาทขององค์กรหลัก 4 องค์กร (ศจค./อปท./ชุมชน/สถาบันวิชาการ) (อธิบายแยกรายองค์กร)

ศจค.

.....ต้องให้การสนับสนุนและให้แนวนโยบายที่ชัดเจนในการกำกับดูแลและงบประมาณสนับสนุน ในการสร้าง กลไกประสานงานกับทุกภาคส่วน.....

อปท.

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะที่เป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด เป็นหน่วยงานที่รับทราบสภาพการณ์ ต่างๆรวมทั้งปัญหาของชุมชนท้องถิ่น การร่วมมือและพัฒนาย่อมต้องอาศัยองค์กรนี้เป็นหลัก

ชุมชน

เป็นศูนย์รวมทุกอย่างทั้งปัญหาและแนวทางแก้ไข อย่างไรก็ตาม การให้ชุมชนมองด้านเดียวในการแก้ปัญหา ย่อมอาจไม่ชัดเจน หากร่วมมือกันกับหน่วยงานภายนอกชุมชน เช่นองค์กรอิสระ หน่วยงานวิชาการต่างๆย่อม ทำให้ชุมชนสามารถแก้ปัญหาในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

สถาบันวิชาการ.

เป็นหน่วยงานภายนอกชุมชน การร่วมเรียนรู้ไปด้วยกันทั้ง 4 องค์กรที่กล่าวมาจะทำให้ พลวัตการขับเคลื่อน และรวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆของชุมชนมีทางออกหลายทาง หรือมีหลากหลายทางเลือกมากขึ้น ซึ่งรวมทั้งจะสร้างความเข้มแข็งสำหรับชุมชนนั้นๆได้ต่อไป.....

การสังเคราะห์องค์ความรู้และนวัตกรรม

1. ที่ตั้งหรือสถานที่ของ Research LAB ในชุมชน (ชุมชน/หมู่บ้าน) และการเชื่อมต่อผ่านทาง Research LAB (เช่น กลุ่ม/LINE/Mail/โทรศัพท์/ผู้ประสานงานกลาง)
.....เกิดเครือข่ายในการประสานงานโครงการโดยมีหน่วยงานประสานนำร่องคือ เทศบาลตำบลสระพังทอง เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดตั้งกลุ่มธนาคารขยะรีไซเคิลสำหรับชุมชน

2. Research LAB จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร
.....โครงการนำร่องจะให้ตัวแทนในแต่ละชุมชนจัดตั้งธนาคารรีไซเคิลสำหรับในแต่ละชุมชนโดยมีกลุ่มครัวเรือนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ ซึ่งจุดรับซื้อหรือติดต่อตามที่กลุ่มธนาคารจะตกลงกันภายในกลุ่ม.....

3. หลักการที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนา..... (ประเด็นที่ได้ทำวิจัย) ได้แก่ (สรุปประเด็นเงื่อนไข หรือตัวแปรอะไรบ้างที่นำไปสู่ความสำเร็จ พร้อมอธิบายความว่ามันทำงานอย่างไร ถึงส่งผลให้เกิดความสำเร็จ)
.....ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย

- 1) การสร้างการรับรู้ระหว่างประชาชนกับหน่วยงานที่จัดทำ หากหน่วยงานที่จัดทำโครงการและชุมชนโดยประชาชนมีการรับรู้ร่วมกันสำหรับโครงการนั้น จะทำให้เกิดการยอมรับและเกิดความร่วมมือตามมา
- 2) การสร้างความตระหนักในผลที่เกิดขึ้นทั้งก่อนที่จะมีโครงการ และหลังจากมีโครงการ หากหน่วยงานที่จัดทำและชุมชนได้รับตระหนักถึงผลดี ผลเสีย หรือผลประโยชน์ที่ตามมาจะทำให้ชุมชนมีทางเลือกในการเข้าร่วมโครงการมากขึ้น

ความเป็นพันธมิตรสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม University Engagement

1. ร่วมคิดร่วมทำแบบหุ้นส่วน (Partnership)
.....การยอมรับและร่วมรับฟังความคิดเห็นระหว่าง หน่วยงานต่างๆ ยอมรับความแตกต่างในการแก้ปัญหาของชุมชน จะทำให้รับทราบปัญหาชุมชนที่หลากหลาย และรวมถึงแนวทางของชุมชนที่จะร่วมกันช่วยแก้ปัญหาของชุมชนเอง มีทางเลือกมากขึ้นรวมถึงโอกาสที่จะสำเร็จมีมากขึ้นด้วย.....

2. เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Mutual benefit)
.....การเรียนรู้ร่วมกัน มีปัญหาร่วมกันแก้ไขจะทำให้มีหนทางมากขึ้นในการหาทางออกของปัญหา ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ประโยชน์จากการร่วมมือ

3. มีการใช้ความรู้และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Scholarship)

.....การแก้ไขปัญหาของชุมชนในแต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบริบท ปัญหาอย่างเดียวกันสามารถเกิดขึ้นได้ในพื้นที่ต่างๆ แต่การแก้ปัญหาอาจใช้วิธีการที่แตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่นั้น จึงทำให้มีการใช้ความรู้ต่างๆเข้ามาแก้ไขปัญหาตลอดเวลา เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาไปเป็นเครือข่ายที่เดินไปในทิศทางเดียวกัน

4. เกิดผลกระทบต่อสังคมที่ประเมินได้ (Social impact)

.....การเรียนรู้แลกเปลี่ยนระหว่างกันในพื้นที่ส่วนหรือภายในชุมชน องค์กรหรือมหาวิทยาลัย จะทำให้เกิดนวัตกรรมดำริ ซึ่งหมายถึง ความคิดที่แปลกใหม่สร้างสรรค์ น่าจดจำ และสามารถนำไปใช้หรือปรับใช้ในชุมชนต่างๆที่มีสภาพคล้ายกันได้ เช่น ถูเผยแพร่ลงพลอยสำหรับใส่ขยะรีไซเคิลที่สามารถนำมาขายได้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์พบว่า การจัดอบรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอย ผู้ที่ได้รับการอบรมแล้วจะเกิดความเข้าใจและร่วมแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธีการต่อไป

.....

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ [***3] ดังนี้

- 1.) ควรมีการอบรม ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและทราบถึงสภาพปัญหาขยะมูลฝอย และร่วมกันแก้ไข
- 2.) เทศบาลที่รับผิดชอบ ควรมีงบประมาณสนับสนุนในกิจกรรมรณรงค์การคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทางอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอทุกปี
- 3.) เทศบาลควรมีแผนการรณรงค์ด้านการลดปริมาณขยะและบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเทศบาล จะทำให้โครงการมีความต่อเนื่องทุกปีงบประมาณ

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

.....

เอกสารอ้างอิง (เฉพาะที่อ้างอิงในบทความ)

เทศบาลตำบลสระพังทอง. (2560). ตำบลแผนพัฒนาสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) เทศบาลสระพังทอง สำนักงานปลัด เทศบาลตำบลสระพังทอง อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์.

³ ผู้ที่มีบทบาทหลักที่สามารถต่อยอดงานวิจัยหลังจากดำเนินงานวิจัยเสร็จสิ้น (คน/หน่วยงาน)

- นัฐฐา โปกกลาง. (2560). การจัดการมูลฝอยในครัวเรือนแบบมีส่วนร่วม ชุมชนบ้านหนองคู ตำบลนาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม วารสารวิชาการสาธารณสุข ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 มี.ค.-เม.ย. 2560.
- วาสุกรี สายเพ็ชร์. (2556). การพัฒนาระบบจัดการมูลฝอยในชุมชน ตำบลปราสาท อ.บ้านด่าน จ.บุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย, (2558). สถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2557. กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
-